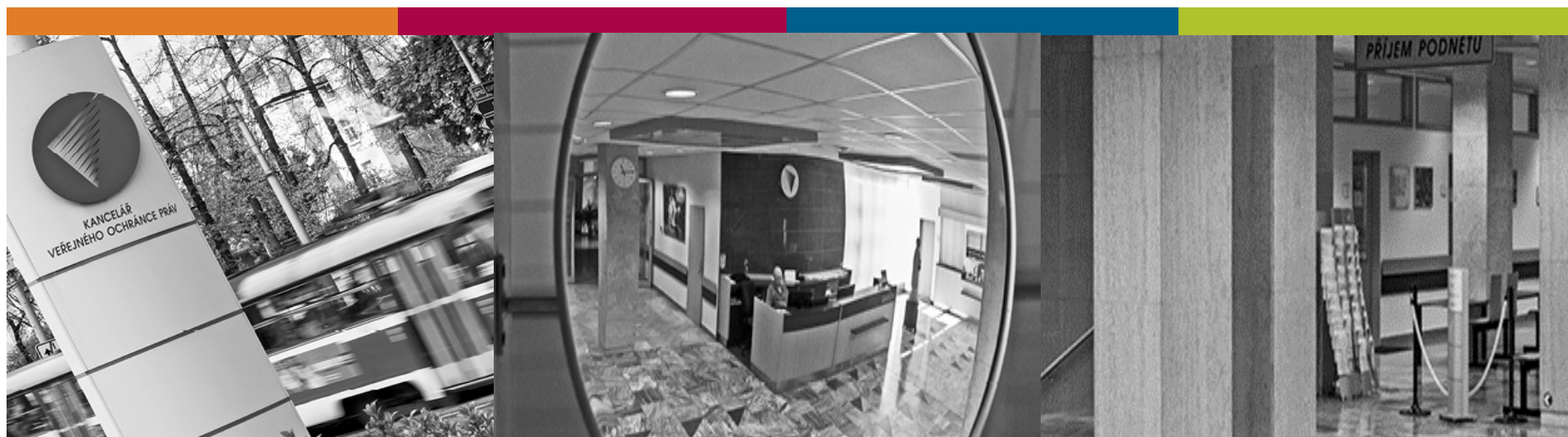

ombudsman
veřejný ochránce práv

Veronika Gabrišová

AKTUÁLNÍ POZNATKY Z KVOP

MINISTERSTVO VNITRA

7. BŘEZNA 2023

Jak psát srozumitelné úřední texty

Příručka srozumitelného psaní pro úředníky

V nové příručce se dozvíte, jak napsat úřední texty:

- přehledně,
- stručně, ale úplně,
- prakticky,
- jazykem, kterému čtenář porozumí,
- a právně přesně.

Proč?

Když vám čtenář porozumí, bude s vámi lépe spolupracovat, nebude se vás zbytečně ptát, budete mít více času na práci.

Tak nám to asi zamítli. Něco kvůli prekluzi. To je nějaká nemoc?

Nemáte čas?

Čas, který vynaložíte na srozumitelné psaní, se vám vrátí, protože nebudete muset vysvětlovat, co jste chtěli sdělit, nebo psát opakovaně. Vyzkoušeli jsme to.

www.ochrance.cz/srozumitelne

Chcete nám pomoci prosadit srozumitelné psaní?

Máte nápady a připomínky k příručce?

Chcete nám ukázat své texty? Potřebujete se poradit?

Napište nám na srozumitelnost@ochrance.cz

- **Čím a proč se zabýváme?**

Rozkladové komise plní funkci poradního orgánu při vyřizování rozkladů nebo podnětů k zahájení přezkumného řízení. Jejich úkolem je zajistit **maximální možnou objektivitu** při přípravě návrhu rozhodnutí, neboť jsou **poslední pojistkou zachování zákonnosti postupu** ministerstva či jiného ústředního orgánu státní správy v prvoinstančních i odvolacích řízeních předtím, než o věci rozhodne správní soud. Rozkladové komise by tedy neměly toliko obhajovat předchozí postup úřadu, ale zajistit spravedlivé (tj. odborné, nezávislé a nestranné) posouzení projednávaného případu.

Správní řád obsahuje poměrně kusou právní úpravu fungování RK. Podrobnosti zejména stanoví **jednací řády** RK.

Ty přitom mohou stanovit podstatně **odlišná pravidla**, která nemusí být vůči účastníkům řízení vstřícná.

Rozhodli jsme se proto ověřit, zda jsou RK skutečně efektivní nebo jejich činnost prakticky postrádá svůj význam.

- **Co jsme zatím udělali?**

V průběhu roku 2022 jsme si vyžádali informace o činnosti RK. **Značně se liší praxe** na jednotlivých úřadech.

- **Co plánujeme?**

Data přehledně zpracujeme do **výzkumné zprávy**. V ní nejlépe vyniknou odlišnosti (příklady dobré a špatné praxe).

Naše poznatky projednáme se zástupci šetřených úřadů a některými odborníky na **kulatém stole** (květen 2023).

Zpracujeme **doporučení**.

ÚŘADŮM CHYBÍ ZAMĚSTNANCI

Pixmac preview - 000087632346

ombudsman
veřejný ochránce práv

Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou na hraně svých možností.

Pokud stát nezačne jednat, může podle něj systém ochrany dětí zkolabovat

Tisková zpráva: https://www.ochrance.cz/aktualne/organy_socialne-pravni_ochrany_deti_jsou_podle_ombudsmana_na_hrane_snych_moznosti-_pokud_stat_nezacne_jednat_muze_podle_nej_system_ochrany_deti_zkolabovat/

Nedostatečné personální obsazení kontaktních pracovišť úřadu práce v Praze – nejhorší je situace na Praze 9.

Zaznamenali jsme výrazný nárůst podnětů, ve kterých si lidé stěžovali na průtahy při zpracování dávky (nejčastěji šlo o dávky státní sociální podpory - příspěvek na bydlení a přídavek na dítě) - tam, kde měl ÚP rozhodnout neodkladně max. do 30 dní, lidé čekali na dávku 3 měsíce; setkali jsme se i s případem, kdy ÚP rozhodl o dávce až po 7 měsících.

Dle údajů od GŘ ÚP k 31. 12. 2022 se snížil počet systematizovaných míst na 827, z nichž 99 bylo **neobsazených - 12 %**. Nejvíce chyběli sociální pracovníci (19 + 4), specialisté dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče (13 + 8) a dávek hmotné nouze (7 + 7) a poradci specialisté (11).

Na nedostatek úředníků nás při šetřeních upozorňují i stavební úřady. Ani přes opakovanou snahu se jim nedaří obsadit referentská místa. Rada úřadů je proto dlouhodobě přetížená, což by mohlo vést k závažným potížím při výkonu činnosti obecných stavebních úřadů.

- Čím se zabýváme a proč?

Dokončujeme **výzkum postupů stavebních úřadů** při hodnocení plnění podmínek **bezbariérového užívání staveb**. Chceme vytipovat slabá místa právní úpravy a špatnou praxi.

Zahájili jsme **výzkum zaměřený na zjišťování stavu uživatelské přístupnosti vybraných veřejných institucí pro lidi s postižením**.

- Co plánujeme?

Chceme zmapovat uživatelskou přístupnost vybraných institucí a služeb.

Ověření přístupnosti provedou samotní lidé s různým postižením.

Přístupnost ověří v krajských městech – u vybraných poboček České pošty, úřadů práce, soudů, nemocnic, poboček ČSSZ, magistrátů, v Praze i ÚMČ + MHD.

Výstupem bude **výzkumná zpráva** s příklady dobré praxe pro zlepšení uživatelské přístupnosti budov veřejnosti přístupných institucí a jimi nabízených služeb, tak aby je mohlo využívat samostatně bez cizí pomoci co možná nejvíce lidí bez ohledu na postižení, přechodnou zdravotní indispozici či životní situaci.

Vydáme **doporučení** k posílení materiálně technické, ale i informační přístupnosti.

- Čím se zabýváme a proč?

Provádíme **výzkum** nastavení procesu deinstitutionalizace a transformace **pobytových sociálních služeb ústavního typu**.

Hodnotíme nastavení střednědobých plánů poskytování sociálních služeb krajů a související plány transformace.

Probíhají **neohlášené systematické návštěvy těchto zařízení**, abychom ověřili jakým způsobem proces deinstitutionalizace probíhá v praxi + jak se fakticky dotýká samotných klientů (s ohledem na potřebu dostatečné přípravy na přechod do komunitních služeb a osamostatnění).

- Co plánujeme?

Zmapovat nastavení procesu deinstitutionalizace v jednotlivých krajích.

Závěry výzkumu budeme diskutovat se zástupci krajů a MPSV na kulatém stole (listopad 2023).

Vydáme **doporučení**.

STÍŽNOSTI VE ZDRAVOTNICTVÍ

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Čím se zabýváme a proč?

Podle zákona o zdravotních službách krajské úřady a některá ministerstva (obranu, spravedlnosti a vnitra) vyřizují stížnosti pacientů a jejich blízkých na zdravotní služby a vše, co s nimi souvisí. Stížnosti se týkají nejen poskytování péče jako takové, a tedy postupů lege artis, ale i chování zdravotníků či zásahů do práv pacientů. Vyřízení stížnosti má být rychlé a přitom odborně fundované.

- Co jsme zjistili?

Při šetření této činnosti krajských úřadů a ministerstev opakovaně a pravidelně **zjišťujeme celou škálu nejrůznějších problémů:**

- **zdlouhavý, příp. nevhodný výběr nezávislého odborníka** v případech, kdy je třeba posoudit odborné postupy zdravotníků,
- **důkazní nouzi** správních orgánů, které mnohdy nevyužívají všech informačních zdrojů,
- **nedostatečnou komunikaci se stěžovateli, kteří dlouhou dobu netuší, co se s jejich stížnostmi vlastně děje.**

Mezi některými krajskými úřady je patrná **frustrace**, poukazují na svoji **personální poddimenzovanost** a nízkou kvalitu nových žadatelů o tuto práci, ale např. i na to, že nemají ve svých řadách pracovníka s právním vzděláním, který by pomáhal se složitějšími otázkami.

Zahájili jsme proto v této oblasti **výzkum, abychom zmapovali praxi při vyřizování stížností ve zdravotnictví** a zjistili, zda je stížnostní mechanismus, z části přenesený na správní orgány, živý a funkční systém, jaká je náročnost agendy správních orgánů a její reálné personální zajištění apod.

Narážíme také na fenomén poslední doby, kdy si **pacienti nahrávají na mobilní telefony své konflikty se zdravotníky**. Zejména neskrývané nahrávání v dané situaci často konflikt ještě více eskaluje. Správní orgány k nahrávkám přihlížejí různě včetně jejich odmítání.

Dlouhodobě zastáváme názor, že **nahrávky jsou právně přípustné a správní orgány by je měly, samozřejmě kriticky, zkoumat**. Nahrávky nelze odmítat jen z důvodu, že byly pořízeny bez souhlasu nahrávané osoby, aniž by je správní orgány poslechli/shlédli, příp. jen z důvodu, že správní orgán má dostatek jiných důkazů. Snažíme se proto správní orgány (ale i samotné poskytovatele zdravotních služeb, jimž téma přednášíme) - vést k žádoucí praxi.

PŘÍTOMNOST RODIČŮ U HOSPITALIZOVANÝCH DĚTÍ

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Čím jsme se zabývali a proč?

Šetřili jsme mnoho případů týkajících se přítomnosti rodičů v nemocnicích u svých hospitalizovaných dětí.

Řešili jsme např. možnost kontaktů matky s její tříměsíční dcerou, která byla po operaci na jednotce intenzivní a resuscitační péče v období výrazného výskytu onemocnění COVID-19.

Jiný případ se týkal chlapce v obdobné situaci, který byl dokonce kurtován, přičemž personál měl problém umožnit matce nepřetržitou přítomnost u něj.

Zabývali jsme se případem opakovaně vyšetřovaného dítěte v celkové anestezii, které špatně snášelo proces uspávání, a možností matky doprovodit jej na uvedení do anestezie a být s ním po dobu jeho vědomí.

Šetřili jsme i situaci, kdy personál nemocnice měl chybně za to, že právo být se svým dítětem svědčí pouze jednomu z rodičů.

- Co se změnilo?

Ministerstvo zdravotnictví připravilo metodický pokyn, který se zabývá tématikou přítomnosti zákonných zástupců (ale i dalších blízkých osob) u dětí, jimž jsou poskytovány zdravotní služby, a sjednocuje postupy poskytovatelů zdravotních služeb. 😊

ODŠKODŇOVÁNÍ OBĚTÍ PROTIPRÁVNÍCH STERILIZACÍ

ombudsman
veřejný ochránce práv

Od ledna 2022 mohou osoby, které byly protiprávně sterilizovány, požádat Ministerstvo zdravotnictví o jednorázové odškodnění.

Ale od počátku proces odškodňování provází **komplikace**: Ministerstvo bylo často v prodlení. V mnoha případech zjistilo, že zdravotnická dokumentace již neexistuje. V takových případech ministerstvo žádost zamítalo a v podstatě nebralo v potaz žádné jiné důkazy.

Procesní obrana proti zamítnutí žádosti: rozklad k ministru zdravotnictví, žaloba nebo podnět VOP.

Na základě podnětů jsme **zahájili několik šetření postupu ministerstva a ministra zdravotnictví.**

Zjištěná **pochybení ministerstva se v několika případech opakují:**

- ministerstvo obecně postupovalo při vyřízení žádostí velice formálně, bez ohledu na smysl a účel zákona o odškodnění protiprávních sterilizací.
- nezabývalo se jednotlivými požadavky na to, aby provedení sterilizace bylo právně bezvadné.
- nesprávně posoudilo (příp. vůbec neposoudilo) otázku existence svobodného a informovaného souhlasu s provedením sterilizace;
- nezabývalo se zákonnými náležitostmi žádosti o provedení sterilizace;
- nezkoumalo, zda o indikaci sterilizace rozhodla sterilizační komise a zda zasedla ve správném a dostatečném složení.
- dostatečně se nevypořádalo s předloženými důkazy (žadatelé navrhuji například výslech partnera/manžela), žadatele neupozorňovalo na to, že mohou předkládat jiné důkazy a o koncentraci řízení.

Postup ministerstva se lepší. 😊

Zahájili jsme také šetření z vlastní iniciativy. Zjistili jsme, že postupem času je ministerstvo při vyřizování žádostí „**vstřícnější**“ a zabývá se tím, zda byly naplněny všechny požadavky na to, aby provedení sterilizace bylo právně bezvadné. Což však v konečném důsledku činí nedůvodné rozdíly mezi rozhodnutími o žádostech, které byly rozhodnuty mezi prvními a těmi pozdějšími.

- Čím se zabýváme a proč?

Zaměřili jsme se na **postup krajských úřadů a orgánů sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) při vyhledávání pěstounů a osvojitelů dětem, které jsou v pěstounské péči na přechodnou dobu.**

- Co jsme zjistili?

Praxe je v jednotlivých krajích velmi roztržštěná. Ukázalo se, že existuje rozdílný přístup k zahájení procesu zprostředkování (v závislosti na sanaci rodinných poměrů) dítěte. **Je nezbytná aktivnější spolupráce mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí a krajskými úřady.** U některých krajských úřadů se orgán sociálně-právní ochrany dětí podílí na výběru vhodného žadatele a má dokonce právo hlasovat, u jiných však nikoli. Některé krajské úřady odůvodňují výběr vhodného žadatele nebo uvedou v dokumentaci důvod, proč k výběru nedospěli. Řada krajských úřadů však toto v dokumentaci neuvádí a jejich postup je tak **netransparentní.**

Je potřeba **zaměřit větší pozornost na vyhledávání žadatelů, kteří budou ochotni a schopni přijímat zvláště zranitelné děti** (děti menšinových etnik, sourozenecké skupiny, děti s postižením). Tyto žadatele je nutné vytipovat, motivovat a podporovat už v rámci příprav.

Nedoporučujeme zveřejňovat informace o dětech prostřednictvím příběhů například na internetových stránkách krajských úřadů z důvodu možného zásahu do soukromí, důstojnosti dítěte a jeho rozpoznatelnosti.

Je **nezbytná jednotná celostátní databáze žadatelů o pěstounskou péči a osvojení** (přístupná krajským úřadům) a **metodika**, která by sjednotila postupy úřadů v této oblasti.

MPSV již realizuje kroky v souladu s navrženými doporučeními 😊 v rámci své metodické činnosti, prostřednictvím pravidelných kontrol na krajských úřadech a také v rámci chystané novelizace.

NEZLETILÍ CIZINCI BEZ DOPROVODU

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Co je špatně? ☹️

Zjistili jsme **velké nedostatky a nejednotnost v postupu OSPOD** napříč ČR při řešení situace nezletilých cizinců bez doprovodu.

V některých regionech **nejsou k dispozici zařízení pro děti vyžadující pomoc**, které by byly ochotny přijímat nezletilé cizince bez doprovodu. **Chybí adekvátní krizové řešení** pro situace, kdy musí zajistit dítěti neodkladnou péči do doby, než soud rozhodne o jeho návrhu na předběžné opatření na předání dítěte do péče specializovaného zařízení pro děti cizince. I tady narážíme na nedostatek kapacit. Na nezletilé bez doprovodu se totiž v ČR zaměřuje **pouze jedno školské zařízení s kapacitou 30 dětí** - Zařízení pro děti cizince Radlická v Praze, které posílá děti dál v rámci sítě školských zařízení, jež jsou ale také kapacitně přetížená.

Některé OSPOD řádně dodržují svoji povinnost zajistit nezletilým cizincům bez doprovodu neodkladnou péči. Řada z nich však na tuto povinnost z důvodů přetížení, ale i z důvodu neznalosti či nedostatečného a nevhodného vedení ze strany metodických orgánů, rezignuje u dětí, které jsou starší 15 let - sdělí, že nemají zájem o pomoc, a de facto je „ponechají svému osudu“. Tyto děti jsou tak **vystaveny vážnému riziku obchodování s lidmi.**

- Čím jsme se zabývali?

Po deseti letech jsme znovu otevřeli otázku regulace pachových látek v ovzduší.

Prostřednictvím **dotazníkového šetření** jsme oslovili nejdůležitější správní orgány v této oblasti – především **krajské úřady**, které vydávají provozní povolení pro zdroje zápachu, a **oblastní inspektoráty České inspekce životního prostředí**, které vykonávají kontrolní činnost.

- Co jsme zjistili?

Ochrana ovzduší před zápachem se neobejde bez změn právní úpravy.

- Co plánujeme dál?

S výsledky výzkumu seznámíme Ministerstvo životního prostředí. Chceme vyvolat i širší odbornou diskuzi o podobě možných změn „antipachové“ legislativy.

Novým tématem pro letošek bude AZBEST.

Plánujeme jednání s ústředními orgány s cílem zmapovat hlavní problémy praxe, kvalitu spolupráce úřadů, vhodnost a dostatečnost osvětové činnosti....

Dokončili jsme a vydáme co nevidět **sborník** k tématu Ochrany zvířat.

Konference bude 4.4.2023.

Budeme diskutovat o aktuálních problémech v oblasti ochrany zvířat proti týrání. Stěžejním tématem bude efektivita spolupráce krajských veterinárních správ a obecních úřadů ORP jako orgánů ochrany zvířat, která byla předmětem výzkumného šetření ochránce + vstupy do obydlí v případě podezření na týrání.

- Čím jsme se zabývali a proč?

Jak probíhá v podmínkách měst ČR **zimní údržba místních komunikací (zejména chodníků)**. Tato oblast regulace je totiž značně nejasná. V poslední době význam zimního úklidu komunikací připomněl také Ústavní soud, který několika nálezy korigoval praxi obecných soudů ve sporech o náhradu škody.

Oslovili jsme **statutární města a krajské úřady** vykonávající dozor nad nařízeními, kterými obce vyřazují úseky některých komunikací ze zimní údržby.

- Co jsme zjistili?

Šetření potvrdilo naši výchozí domněnku, že současná právní úprava zimní údržby přináší do praxe **nejistotu a zmatek**. ☹
Praxe je různorodá.

Zatímco některá města téměř žádné komunikace z údržby nevyklučují, jiná vylučují např. koncové chodníky k bytovým domům na sídlišti. Důvody bývají technického a finančního charakteru – nemožnost úklidu slepých chodníků vozidly údržby. Rozdílný je také přístup ke značení neudržovaných úseků v terénu. Některá města důsledně umísťují dopravní značení nebo cedule, některá města v terénu žádná upozornění neumísťují, protože nařízení obce i jeho mapové přílohy publikují na webu města. Ukazuje se, že krajské úřady nařízení obcí přezkoumávají pouze po formální stránce. Jsou přesvědčeny, že ačkoli se jedná o výkon státní správy, jsou to obce, kdo jediný zná své území, a krajské úřady nemohou zkoumat dopravní význam konkrétních komunikací.

Problematické je nastavení podmínek pro vyjímání některých úseků komunikací ze zimní údržby pro jejich „malý dopravní význam.“ Tento pojem není blíže vymezen, a přestože se vyjímání komunikací z údržby provádí nařízením – tedy právním předpisem vydaným v přenesené působnosti, kontrolní orgány nemají podle čeho ověřit, zda k vynětí došlo v souladu se zákonem. Praktické potíže přináší také nedůsledné vymezení pojmu „závada ve schůdnosti/sjízdnosti“ – na jeho výkladu závisí úspěšnost soukromoprávních nároků zraněných chodců u soudů.

- Co plánujeme?

Potřebu změny právní úpravy budeme komunikovat s Ministerstvem dopravy.

Připravíme **doporučení** před příští zimní sezónou.

NEROVNÉ ZACHÁZENÍ

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Připojili jsme se k ústavní stížnosti v kauze **lex Vrbětice** (13/2022/SZD) – [vyjádření VOP](#)
- Zveřejnili jsme **druhou monitorovací zprávu** k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací (89/2021/DIS) – [zpráva + tisková zpráva Zastaralá diagnostika v pedagogicko-psychologických poradnách nemusí u romských žáků správně odlišit vrozené rozumové schopnosti a vliv prostředí, upozorňuje ombudsman | Ombudsman \(ochrance.cz\)](#)

Na jaře zveřejníme třetí a do konce roku čtvrtou monitorovací zprávu.

- Zjistili jsme, že **ministerstvo vnitra nediskriminuje občany EU na základě státní příslušnosti, pokud podmiňuje vydání zbrojního průkazu zkouškou odborné způsobilosti v češtině a bez tlumočnicka.** 😊 (9658/2022/VOP)- [zpráva](#)
- **Zásady hospodaření s byty by měly být v každém případě zveřejněny.** (7982/2021/VOP) – [zpráva o nezjištění diskriminace](#)
- Mapujeme dobrou praxi, která v ČR zajišťuje lepší **dostupnost bydlení pro zranitelné skupiny** osob. S příklady dobré praxe seznámíme širokou veřejnost i subjekty, které mohou realizovat podobné projekty či se jimi ve své činnosti inspirovat.
- 1. března jsme zpřístupnili **první modul e-learningu „Úvod do antidiskriminačního práva“.**
- **Tisková zpráva:** [Jak poznat a řešit diskriminaci? Naučte se to v novém e-learningu ombudsmana | Ombudsman \(ochrance.cz\)](#)
 1. dubna zpřístupníme 5 dalších modulů k tématům: bydlení, vzdělávání, zboží a služby, práce a zaměstnání a možnosti obrany proti diskriminaci.
- V květnu zveřejníme výzkumnou zprávu **Těhotenství a mateřství na pracovišti.**
 1. června uspořádáme tematický workshop (kulatý stůl).

Děkuji za pozornost. Více www.ochrance.cz